Literatura catalana

Maria-Mercè Marçal

Solucions · 23 exercicis

Proves d'accés a la universitat (PAU) de Catalunya. Ordenats del més recent al més antic.
Retalls dels exàmens i pautes oficials (selecat.cat / universitats.gencat.cat).

1. PAU 2026 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

OPCIÓ A

Els 3 punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si explica que:

(a) És l'últim poema de la secció que duu el mateix títol que el poemari, «Bruixa de dol». Aquesta secció conforma el bloc central de l'obra i amb aquest poema es clou la primera part. En aquest poema ja s'endevina l'evolució del jo poètic, que va abandonant la individualitat per esdevenir un jo col·lectiu. El jo poètic, que s'identifica amb la bruixa, de dol, exposa el dolor per la pèrdua, pel sentiment de solitud, pel desamor. **(0,5 punts)**

(b) El poema és un sonet i, doncs, està format per dos quartets i dos tercets de versos decasíl·labs, amb rima consonant i creuada en els dos quartets. L'ús del sonet respon a la voluntat de Marçal d'entroncar amb la tradició de les formes cultes. El poema es pot interpretar com la presa de consciència de la pròpia identitat i l'assumpció del dolor. Tot i que l'amor s'ha convertit en cendra (v. 7), la lluna recorda al jo poètic que encara conserva la seva personalitat («l'arbre malferit serva a l'escorça la teva divisa», v. 9-10) i que l'ha de recuperar. Finalment, desa «al calaix de la nit» el mirall (v. 12), que li ha servit per aprofundir en la pròpia personalitat, i esborra l'experiència dolorosa i el fracàs («esborro el rastre, travessat d'agulles», v. 13). **(1,25 punts)**

(c) El poema conté imatges, referents i símbols recurrents en l'obra de Marçal. El principal, la bruixa, que representa simbòlicament les dones perseguides, totes les dones, i la recerca de la identitat femenina. La bruixa, al llarg del llibre, està de dol per diversos motius; en aquesta secció, per la solitud i el dolor provinents del desamor. Altres referents d'aquest poema recurrents a *Bruixa de dol* són la lluna, el mirall i l'aranya. La lluna és una imatge tradicional de la dona: element nocturn, irracional, misteriós, amb canvis rítmics associats al període menstrual i de fecundació; Marçal matisa i subverteix la imatge popular, tradicional, de la lluna reflex de la llum del sol. Finalment, el mirall reflecteix la solitud, la tristesa, remet a la introspecció i el coneixement d'un mateix; i l'aranya s'identifica amb el jo poètic («l'aranya ha pres altre cop el casal», v. 9). **(1,25 punts)**

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna altra qüestió pertinent no explicitada en l'enunciat, se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de presentar, estructurar i redactar el comentari, la claredat i la coherència expositives, i la capacitat d'anàlisi.

2. PAU 2026 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

Expliqueu el símbol de la bruixa i el de la lluna a *Bruixa de dol*, de Maria-Mercè Marçal, i quina imatge de la feminitat projecten.

Els 2 punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica que:

(a) La bruixa representa la feminitat. Lliga, d'una banda, amb l'univers màgic i infantil, i, de l'altra, amb la idea de la dona proscrita a qui s'ha negat el seu paper en la societat i en la cultura. Tradicionalment, la bruixa encarna un poder ocult, monstruós, i és un ésser marginat. A *Bruixa de dol* simbolitza la dona rebel i solitària que lluita des de la marginalitat per reivindicar la seva existència i la seva individualitat. És una bruixa que està «de dol» per tota la repressió que ha patit al llarg de la història. És símbol del model de dona transgressora. Marçal, d'altra banda, entén el feminisme com un aliança entre totes les dones i per això subverteix determinats elements tradicionals: per exemple, l'oposició entre bruixes i fades, que acaben unint-se. **(1 punt)**

(b) La lluna també representa la feminitat. És una imatge tradicional de la dona, un element nocturn, irracional, misteriós —en contraposició a la racionalitat i a la claredat diürna—, i es relaciona amb els cicles de la vida —els canvis rítmics associats al període menstrual i a la fecundació—, amb la renovació i el pas del temps. Tradicionalment, és definida en oposició al sol —identificat amb l'element masculí—, és a dir: pàl·lida, dèbil i passiva perquè depèn eternament de la llum del sol. Ara bé, Marçal va perfilant el símbol al llarg de l'obra fins a subvertir-lo en una lluna en plenitud, que brilla amb llum pròpia, que regna en la nit. **(1 punt)**

3. PAU 2026 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

OPCIÓ A

Els 3 punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si explica que:

(a) És un poema d'iniciació, de canvi, de transformació. Ho demostra l'afirmació rotunda de les determinacions temporals en el primer vers: «avui» i la data clau «vint-i-u de desembre»: és el solstici d'hivern, que marca el final i alhora l'inici d'una nova vida, que comença amb una mirada nova i neta sobre la realitat. El segon vers detalla l'única acció del jo poètic: sortir al balcó, que representa l'obertura al món després de molts dies de reclusió (v. 10) a causa del malestar provocat per l'amor (v. 11). Un altre detall fonamental és la pluja que amaina (v. 3), que és un element de renovació i purificació. **(1,25 punts)**

(b) Es produeix un contrast entre el jo poètic, que fins ara ha estat reclòs i trasbalsat, i la imatge del balcó i de les plantes que hi sobreviuen. L'enumeració de «testos, olles i pots / de conserva» i de vuit plantes diferents de naturalesa humil i quotidiana vol evocar un petit univers de vida senzilla, quotidiana i alegre malgrat l'abandó, i la capacitat del jo poètic de valorar la vida en allò que és més immediat i senzill. El balcó (espai urbà, quotidià i femení) es vincula amb el motiu del «jardí abandonat», un tòpic del decadentisme que l'autora actualitza. **(1,25 punts)**

(c) El poema està format per onze versos en vers lliure, sense regularitat mètrica ni rima. La llibertat mètrica del poema i de la secció a la qual pertany es relaciona amb l'element quotidià i la sensació d'alliberament que el contingut del poema evoca. **(0,5 punts)**

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna altra qüestió pertinent no explicitada en l'enunciat, se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de presentar, estructurar i redactar el comentari, la claredat i la coherència expositives, i la capacitat d'anàlisi.

Exercici 3

[5 punts]

OPCIÓ A

Els 3 punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si explica que:

(a) Aquest poema és l'últim de *Bruixa de dol* i recull alguns dels aspectes clau de l'obra a tall de tancament. El títol, *Vuit de març*, ja ens indica que serà un poema programàtic, atès que aquesta data és la del dia de la dona treballadora. En efecte, el poema es construeix com una dansa col·lectiva i un clam a l'alliberament de les dones. **(0,5 punts)**

(b) El poema està format per quatre estrofes: una d'inicial de quatre versos, que fa de divisa o exordi, i tres de més llargues, de dotze versos cadascuna. Tots els versos són de sis síl·labes sense rima. Aquest vers curt remet a la poesia popular, igual que alguns dels recursos que es fan servir al llarg del poema, com les repeticions (per exemple, la segona part de la segona estrofa es repeteix a la primera part de la tercera, amb alguns canvis, com ara el pas de la tercera persona, «Deixaran», a la primera persona, «Deixarem») i els encavallaments que marquen el ritme de la seqüència cronològica que va del passat (les bruixes) al futur (totes les dones). A l'última estrofa torna a haver-hi el record de la cançó infantil «Plou i fa sol les bruixes es pentinen» en el vers «i plourà i farà sol». D'altra banda, el poema s'inicia amb una metàfora, «obrim una finestra/en aquest cel tancat» («cel tancat», un oxímoron que representa el món oprimit de la dona), i es clou amb una altra, «vindicarem la nit/i la paraula DONA» (la nit entesa com la feminitat). **(1,25 punts)**

(c) En aquest poema hi ha temes i símbols que han aparegut al llarg de l'obra, com la lluna de la primera estrofa, que representa tot l'univers femení. Les escombres tenen un doble sentit: com a element característic de la iconografia tradicional de les bruixes i com a estri de la neteja. Aquests estris quotidians (l'escombra, els pots i les cassoles, el blauet, el sabó i els bolquers) representen les feines domèstiques que encadenen les dones (netejar, cuinar, tenir cura dels fills) i totes les opressions de les quals s'han d'alliberar. El poema també conté els símbols que representen el poder masculí: l'or, el ferro, el ceptre i el punyal, que cal deixar enrere per posar al centre la vida (estrofa tercera). Així, a l'última estrofa hi apareixen dos elements vegetals positius: l'heura i l'arbre de l'alliberament (marcat per un encavallament que encara dona més força al mot final, «alliberament»). **(1,25 punts)**

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna altra qüestió pertinent no explicitada en l'enunciat, se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de presentar, estructurar i redactar el comentari, la claredat i la coherència

5. PAU 2025 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1 (Opció B)

Opció B

Els 2 punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica que:

(a) *Bruixa de dol* té dues parts ben marcades. A la primera part (formada per una divisa i les seccions 1-4), destaca el tractament del tema de l'amor a partir de l'experiència amorosa i sexual, la ruptura i la solitud, i també el desig. En general, l'experiència vital condueix a una reafirmació personal del jo poètic. A la segona part (que s'inicia amb la secció «Avui les fades i les bruixes s'estimen» i culmina amb el poema «Vuit de març»), el jo poètic abandona la visió més personal per identificar-se en la col·lectivitat. En aquesta segona part, la denúncia de les desigualtats entre homes i dones, el sentiment de pertinença a la col·lectivitat feminista i la reivindicació del moviment feminista esdevenen els eixos temàtics centrals. **(1 punt)**

(b) Al llarg de l'obra, Marçal construeix tot un seguit d'elements simbòlics, molts de recurrents. El més rellevant és la bruixa, la «bruixa de dol» del títol, que uneix el món infantil i màgic amb la idea de la dona proscrita, perseguida («hereves de les dones / que cremaren ahir», al poema «Vuit de març»). Els elements màgics com la fada, el mag i el mirall representen sovint la identitat femenina. La lluna és una imatge tradicional de la dona: element nocturn, irracional, misteriós, amb canvis rítmics associats al període menstrual i de fecundació; Marçal matisa i subverteix la imatge popular, tradicional, de la lluna reflex de la llum del sol. D'altres símbols s'emmarquen en l'erotisme i la reivindicació del cos (el llangardaix, la petxina, l'espasa, la flor, el foc) i d'altres remeten al dolor (els ganivets, els ullals, la sang). **(1 punt)**

6. PAU 2024 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 2 (Segona part)

2.

Els 3 punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si explica que:

a) És l'últim poema de la secció que duu el mateix títol que el poemari, «Bruixa de dol». Aquesta secció conforma el bloc central de l'obra i amb aquest poema es clou la primera part. En aquest poema ja s'endevina l'evolució del jo poètic, que va abandonant la individualitat per esdevenir un jo col·lectiu. El jo poètic, que s'identifica amb la bruixa, de dol, exposa el dolor per la pèrdua, pel sentiment de solitud, pel desamor. **(0,5 punts)**

b) El poema és un sonet i, doncs, està format per dos quartets i dos tercets de versos decasíl·labs, amb rima consonant i creuada en els dos quartets. L'ús del sonet respon a la voluntat de Marçal d'entroncar amb la tradició de les formes cultes. El poema es pot interpretar com la presa de consciència de la pròpia identitat i l'assumpció del dolor. Tot i que l'amor s'ha convertit en cendra (v. 7), la lluna recorda al jo poètic que encara conserva la seva personalitat («l'arbre malferit serva a l'escorça la teva divisa», v. 9-10) i que l'ha de recuperar. Finalment, desa «al calaix de la nit» el mirall (v. 12), que li ha servit per aprofundir en la pròpia personalitat, i esborra l'experiència dolorosa i el fracàs («esborro el rastre, travessat d'agulles», v. 13). **(1,25 punts)**

c) El poema conté imatges, referents i símbols recurrents en l'obra de Marçal. El principal, la bruixa, que representa simbòlicament les dones perseguides, totes les dones, i la recerca de la identitat femenina. La bruixa, al llarg del llibre, està de dol per diversos motius; en aquesta secció, per la solitud i el dolor provinents del desamor. Altres referents d'aquest poema recurrents a *Bruixa de dol* són la lluna, el mirall i l'aranya. La lluna és una imatge tradicional de la dona: element nocturn, irracional, misteriós, amb canvis rítmics associats al període menstrual i de fecundació; Marçal matisa i subverteix la imatge popular, tradicional, de la lluna reflex de la llum del sol. Finalment, el mirall reflecteix la solitud, la tristesa, remet a la introspecció i el coneixement d'un mateix; i l'aranya s'identifica amb el jo poètic («l'aranya ha pres altre cop el casal», v. 9). **(1,25 punts)**

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna altra qüestió pertinent no explicitada en l'enunciat, se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de presentar, estructurar i redactar el comentari, la claredat i la coherència expositives, i la capacitat d'anàlisi.

7. PAU 2024 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Segona part)

2.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

Els 3 punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si explica que:

(a) «Cançó de fer camí» és l'última composició de la secció «Els núvols duien confetti a les butxaques», que pertany a la segona part del llibre. En aquesta segona part es posa de manifest de forma festiva i optimista la necessitat d'unió i solidaritat per encarar les reivindicacions feministes. Igual que tots els poemes de la secció «Els núvols duien confetti a les butxaques», «Cançó de fer camí» té trets de la literatura popular i, com gairebé tots els altres poemes, està dedicat a una amiga («per a la Marina»). **(0,5 punt)**

(b) El poema està format per sis quartetes de versos octosíl·labs amb rima assonant encadenada, que l'acosta a les formes pròpies de la literatura popular. Així doncs, es fonamenta en les repeticions (v. 3 i v. 5) i en els paral·lelismes (v. 6, v. 10, v. 15, v. 22), que, a més de marcar un ritme, ajuden a reiterar les idees expressades. Tot i tenir una aparença senzilla —pel lèxic i per les estructures—, el poema és una al·legoria basada en el tòpic del viatge en barca, formada per metàfores com ara «Hi haurà rems per a tots els braços» (v. 9), «Els nostres ulls, estels esparsos / oblidaran tots els confins» (v.11 i v. 12), etc. El poema també conté referents recurrents en l'obra de Marçal, com ara les bruixes, que aquí s'identifiquen amb tot el col·lectiu femení («Bruixes d'ahir, bruixes del dia», v. 17), la lluna (que esdevé «estendard» al v. 16), la nit, els estels, els elements provinents de la natura i els elements simbòlics referents al feminisme com «les violetes» (v. 2) o el mes de «març» (v. 13). **(1,25 punts)**

(c) El tema del poema és la lluita feminista, es tracta d'un poema programàtic. A través de l'al·legoria del viatge en barca, el jo poètic convida a sumar-se a la lluita feminista i insisteix en la idea de superació de les etapes anteriors, d'avançar superant pors, ara passades («anirem lluny sense recança / d'allò que haurem deixat aquí», v. 3-4); i el feminisme es presenta com un espai lliure, obert («el cel obert», v. 8) on tothom té cabuda («Hi haurà rems per a tots els braços», v. 9). El poema presenta un cert joc amb l'ús dels temps verbals, la majoria dels quals són en futur, per indicar la projecció endavant del camí que ha de fer el feminisme. A més, comença fent una apel·lació directa a una segona persona («Vols venir a la meva barca?», v. 1), però aviat la invitació es fa extensiva a una segona persona plural («Veniu, veniu, a la nostra barca», v. 7), en la qual s'inclouen totes les persones que llegeixen el poema i, per extensió, totes les dones. L'ús de la primera persona del plural (nosaltres) marca de forma molt clara el pas de la individualitat a la col·lectivitat («anirem»,

«serem», «partim», «ens trobarem», etc.). En l'última quarteta, que fa de desenllaç, es presenta un futur exitós, amb un grup molt nombrós («serem cinc-centes, serem mil») que assolirà l'objectiu («Juntes farem nostra la nit»). **(1,25 punts)**

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna altra qüestió pertinent no explicitada en l'enunciat, se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de presentar, estructurar i redactar el comentari, la claredat i la coherència expositives, i la capacitat d'anàlisi.

8. PAU 2023 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 2 (Segona part)

2.

Els 3 punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si:

(a) Explica que el poema és un sonet i, doncs, que està format per dos quartets i dos tercets de versos alexandrins (6 + 6 síl·labes), cosa que respon a la voluntat de Marçal d'entroncar amb la tradició de les formes cultes, i en especial el sonet.

(0,25 punts) La forma dona l'estructura: el primer quartet, després d'afirmar que les bruixes (malignes) i les fades (benignes) s'avenen (v. 1), mostra com s'intercanvien els seus atributs iconogràfics tradicionals dels contes: escombres, varetes i barrets (cucurulls i tarots) (vv. 2-3); i com, juntes, exerceixen els seus poders màgics (v. 4). El segon quartet al·ludeix a les pràctiques màgiques relacionades amb els quatre elements (aigua, terra, foc i aire). En el primer tercet, les fades i les bruixes comencen una processó que és alhora una dansa. En el segon, la poeta, captivada («ullpresa»), s'afegeix a la rotllana. **(0,75 punts)**

(b) Explica que el poema fa de pròleg a una secció sobre la identitat i la solidaritat femenines. En el poema, l'assimilació de l'oposició entre la fada i bruixa, ara avingudes, destrueix els estereotips femenins. L'«Avui, sabeu?» amb què s'obre serveix per assenyalar el moment de la presa de consciència de la veu poètica en el marc de la lluita feminista, i també, amb l'interrogant, per adreçar-se a un públic col·lectiu en relació amb aquesta lluita. **(0,5 punts)** I explica que el segon tercet és la conclusió del poema. El més rellevant és que, després de descriure les accions de fades i bruixes, hi apareix per primera vegada el jo poètic: la poeta, captivada per la dansa màgica («fetillera») de les fades i les bruixes, s'hi integra i passa a formar-ne part. És un pas important, perquè fins ara el jo poètic de *Bruixa de dol* es definia per l'estranyesa, el dol i la soledat; ara, en integrar-se a la dansa, culmina el seu procés de transformació i de (re)coneixement de la identitat femenina i de la pertinença al col·lectiu. Es pot relacionar amb el poema «Vuit de març». **(0,5 punts)**

(c) Identifica els elements simbòlics que apareixen especialment en el segon quartet i els tercets. En el quartet, l'aigua, la terra, el foc i l'aire (amb la referència a la libèl·lula) són els elements simbòlics essencials constitutius del món i integradors de tots els éssers vius. En aquesta cosmovisió panteista, la comparació de la «revessa processó» amb «la serp cargolada entorn de la pomera» remet a l'episodi bíblic del pecat original, comès per una dona, que és el pecat de la saviesa i la curiositat i que resulta positiu en el context d'un poema que celebra la llibertat i el poder femenins. Pot fer esment també de la importància de les formes de moviment circular (la processó revessa, la dansa, la roda) i dels referents alhora litúrgics i pagans propis de la tradició cultural popular. **(1 punt)**

9. PAU 2023 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Primera part)

2.

[2,5 punts]

Els 2,5 punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica que:

A. *El títol Bruixa de dol integra la referència a dues tradicions literàries: d'una banda, la poesia popular representada per la cançó infantil «Plou i fa sol, / les bruixes es pentinen. / Plou i fa sol, les bruixes porten dol»; de l'altra, el llibre Sol, i de dol, de J.V. Foix, que representa la tradició literària catalana culta i el conreu de formes sofisticades i exigents com el sonet. El llibre es caracteritza per la voluntat de retorn a formes poètiques tradicionals i a formes poètiques cultes, que s'alternen en les diverses seccions del llibre. Deixant de banda alguns poemes curts en vers lliure, hi ha seccions íntegrament de poesies en forma de cançó popular (amb els seus recursos mètrics i de llenguatge): és el cas de «Foc de pales», a la primera part, i «Els núvols duien confeti a les butxaques», a la segona; i dues seccions compostes exclusivament per sonets: «Bruixa de dol» a la primera part, i «Sense llops ni destrals» a la segona.* ***(1,5 punst)***

B. *Aquesta combinació de literatura culta i popular forma part d'un procés de construcció d'una personalitat poètica que reivindica les formes cultes tradicionalment masculines i, al mateix temps, vol crear una veu pròpia a partir de les formes populars que representen l'anonimat i el silenci de les dones (fades i bruixes) en la tradició literària. Significativament, totes dues formes són presents a la primera part (l'experiència individual) i a la segona (l'experiència de la solidaritat i la consciència col·lectiva de les dones).* ***(1 punt)*** *Es valorarà que l'alumne il·lustri l'explicació amb exemples, paràfrasis o breus comentaris de poetes o seccions.*

---

10. PAU 2023 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 4 (Primera part)

4.

[2,5 punts]

Els 2,5 punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica que:

(a) El llibre està dividit en dues parts molt clares. **(0,5 punts)**

(b) La primera part, que ocupa les seccions 1-4, tracta fonamentalment de l'experiència amorosa, i se centra en la soledat, la tristesa amorosa, el desig i el sexe. Aquesta part està dominada per la secció 4, que porta el títol «Bruixa de dol» i està formada només per sonets; les altres tres seccions fan servir la forma de la cançó o són poemes breus en vers lliure. **(1 punt)**

(c) La segona part es titula genèricament «Avui les fades i les bruixes s'estimen» i consta de dues seccions (5 i 6) que se centren en la descoberta de la identitat femenina, la pertinença al col·lectiu femení, la solidaritat entre dones i, en darrer terme, la presa de consciència que implica la lluita feminista. S'hi tornen a combinar la cançó (secció 5) i els sonets (secció 6). **(1 punt)**

11. PAU 2022 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 2 (Segona part)

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

Els tres punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'estudiant tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si:

(a) Explica que és un poema d'iniciació, de canvi, de transformació. Ho demostra l'afirmació rotunda de les determinacions temporals en el primer vers: «avui» i la data clau «vint-i-u de desembre»: és el solstici d'hivern, que marca el final i alhora l'inici d'una nova vida, que comença amb una mirada nova i neta sobre la realitat. El segon vers detalla l'única acció del jo poètic: sortir al balcó, que representa l'obertura al món després de molts dies de reclusió (v. 10) a causa del malestar provocat per l'amor (v. 11). Un altre detall fonamental és la pluja que amaina (v. 3), que és un element de renovació i purificació. (1,25 punts)

(b) Explica el contrast entre el jo poètic, que fins ara ha estat reclòs i trasbalsat, i la imatge del balcó i de les plantes que hi sobreviuen. L'enumeració de «testos, olles i pots / de conserva» i de vuit plantes diferents de naturalesa humil i quotidiana vol evocar un petit univers de vida senzilla, quotidiana i alegre malgrat l'abandó, i la capacitat del jo poètic de valorar la vida en allò més immediat i senzill. Es valorarà especialment la capacitat de l'estudiant de vincular el balcó (espai urbà, quotidià i femení) amb el motiu del «jardí abandonat» i de remarcar l'actualització que fa Marçal d'un tòpic del decadentisme. (1,25 punts)

(c) Constata que el poema està format per onze versos en vers lliure, sense regularitat mètrica ni rima, i relaciona la llibertat mètrica del poema i de la secció a la qual pertany amb l'element quotidià i la sensació d'alliberament que el contingut del poema evoca. (0,5 punts)

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió pertinent no explicitada en l'enunciat, se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats al contingut de la resposta.

12. PAU 2022 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 4 (Primera part)

Els 2,5 punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica que:

(a) El títol *Bruixa de dol* integra la referència a dues tradicions literàries: d'una banda, la poesia popular representada per la cançó infantil «Plou i fa sol, / les bruixes es pentinen. / Plou i fa sol, les bruixes porten dol»; de l'altra, el llibre *Sol, i de dol*, de J.V. Foix, que representa la tradició literària catalana culta i el conreu de formes sofisticades i exigents com el sonet. **(1 punt)**

(b) El llibre es caracteritza per la voluntat de retorn a formes poètiques tradicionals i a formes poètiques cultes, que s'alternen en les diverses seccions del llibre. Deixant de banda alguns poemes curts en vers lliure, hi ha seccions íntegrament de poesies en forma de cançó popular (amb els seus recursos mètrics i de llenguatge): és el cas de «Foc de pales», a la primera part, i «Els núvols duien confeti a les butxaques», a la segona; i dues seccions compostes exclusivament per sonets: «Bruixa de dol» a la primer part, i «Sense llops ni destrals» a la segona. **(1 punt)**

(c) Aquesta combinació de literatura culta i popular forma part d'un procés de construcció d'una personalitat poètica que reivindica les formes cultes tradicionalment masculines i, al mateix temps, vol crear una veu pròpia a partir de les formes populars que representen l'anonimat i el silenci de les dones (fades i bruixes) en la tradició literària. Significativament, totes dues formes són presents a la primera part (l'experiència individual) i a la segona (l'experiència de la solidaritat i la consciència col·lectiva de les dones). **(0,5 punts)**

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2,5 punts assignats.

13. PAU 2022 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 4 (Primera part)

Els 2,5 punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica que:

(a) *Bruixa de dol* representa un procés de reconeixement i de transformació d'un jo poètic femení. **(0,5 punts)**

(b) El títol *Bruixa de dol* (que titula també una de les seccions) al·ludeix a la situació inicial, definida pel conflicte, la pèrdua, el dol i, en darrer terme, la soledat i la incomunicació. **(0,5 punts)** Al mateix temps, aquest jo assumeix la seva identitat femenina amb totes les conseqüències, personals (referències al mirall, el cos, el sexe, la soledat, la individualització), **(0,5 punts)** poètiques (la construcció d'una veu poètica pròpia connectada amb la tradició) **(0,5 punts)** i col·lectives (la lluita feminista, a la qual es dedica la secció «Els núvols...» i que culmina en el poema «Vuit de març», que es pot llegir com un manifest) **(0,5 punts)**.

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2,5 punts assignats.

14. PAU 2010 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 2 (Opció A)

2) Explica com a *Bruixa de dol* l'amor i la solitud esdevenen temes recurrents i com s'hi utilitzen imatges i formes mètriques lligades a la tradició, combinades amb la veu personal de la seva autora.
[2 punts]

L'alumne ha de comentar, en conjunt o separadament, que l'amor és un tema recurrent en l'obra i que s'expressa en un doble vessant: la solitud, l'amor a l'altre/a, que passa per l'expressió de l'erotisme, amb la fugacitat de la felicitat que comporta, i la solidaritat cap al col·lectiu oprimit de les dones. D'altra banda, cal que faci referència a les diferents solucions poètiques que es troben al llarg del volum, en gran part deutores de la tradició literària popular, com ara la cançó, però també a l'adopció del sonet, com una forma poètica més elaborada. Cadascun d'aquests dos aspectes es valorarà amb 1 punt.

Si l'alumne/a complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb referències a alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és tanmateix pertinent, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 2 punts.

15. PAU 2010 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció A)

3) Comenteu aquest poema del volum *Bruixa de dol*, de Maria-Mercè Marçal. Tingueu en compte, sobretot, els aspectes següents (No cal tractar-los per separat ni en el mateix ordre, però sí formant part d'un únic discurs sense diferenciar els apartats):

a) el tema fonamental i els subtemes bàsics del poema i com es desenvolupen;
b) l'anàlisi formal del poema: mètrica, rima, figures, etc.
c) unes conclusions que relacionin el desenvolupament del tema amb els recursos lingüístics que s'hi empren.

[3 punts pel contingut; 2 punts per la capacitat d'argumentació i anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

Veus?, només tu camines pels meus prats,
i jo, arraulida a l'escó de la nit,
et sento els ulls, com dos escarabats
que enfilen, lents, la costa del meu pit.

Als vidres resta un tel lleu de tristor
i una oreneta negra estén les ales
sobre els teus llavis. Au, sega la por,
llença l'esglai per l'ull de les escales!

Gosa escalar la boira amb peu solà.
Ran de la deu, amor, ran de l'eixut,
hauràs, al cim de tot, la solitud.

Pots compartir-la amb mi, com un brenar
tendre i amarg, la mel damunt el pa
i el bri de pena que l'hora ens ha dut.

L'alumne/a ha de tractar, en conjunt o separadament, els punts següents::
a) el tema i subtemes del poema, a més de detectar i situar la seva evolució;
b) els aspectes formals del poema;
c) unes conclusions que estableixin la relació entre el contingut del poema i els elements formals que s'hi troben
Cadascun d'aquests tres aspectes es valorarà amb 1 punt.
Si l'alumne/a complementa la seva resposta de manera correcta i coherent alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és tanmateix pertinent, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats al contingut del comentari.

16. PAU 2010 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció A)

3) Comenteu aquest poema del volum *Bruixa de dol*, de Maria-Mercè Marçal. Tingueu en compte, sobretot, els aspectes següents (no cal tractar-los per separat ni en el mateix ordre, però sí formant part d'un únic discurs sense diferenciar-ne els apartats):

a) el tema fonamental i els subtemes del poema i com es desenvolupen;
b) l'anàlisi formal del poema: mètrica, rima, figures, etc.
c) unes conclusions que relacionin el desenvolupament del tema amb els recursos lingüístics que s'hi empren.

[3 punts pel contingut; 2 punts per la capacitat d'argumentació i anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

M'ets present com un déu, com un diable.
Avui t'he vist de cap a peus vermell.
He assassinat l'aranya del castell
i a les mans duc la copa: sóc culpable.

Culpable a mitjanit i al tomb del dia
quan l'herba lliga amb foc, per al festí,
el llac i el cel on l'astre fa camí.
L'aigua m'acull amb braços de follia.

S'obren de cop portes i finestral.
Avui l'amor té gust de ventolera
i em fa plaer l'estella i la destral.

Veig papallones i les deixo enrera.
Ullpresa vinc a tu per l'espiral
de fum, amb vol de bruixa i amb granera.

L'alumne/a haurà de tractar, per separat o conjuntament, els aspectes següents:

a) el tema i subtemes del poema;
b) els aspectes formals del poema;
c/ unes conclusions que estableixin la relació entre el contingut del poema i els elements formals que s'hi troben (pot fer-se referència a la utilització d'un discurs poètic que empra diferents recursos per a explicar amb sensibilitat la difícil determinació de la dona a viure l'experiència eròtica amb plenitud).

Cadascun d'aquests aspectes es valorarà amb 1 punt.

Si l'alumne/a complementa la seva resposta de manera correcta i coherent alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és tanmateix pertinent, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats al contingut del comentari.

17. PAU 2010 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció A)

2) ¿Com s'haurien d'interpretar les afirmacions de Maria-Mercè Marçal quan, a propòsit de la significació de *Bruixa de dol*, diu: "I tot esperant, evidentment, un temps, un país on les bruixes ja no duguin més dol" ?
[2 punts]

L'alumne/a ha de comentar, en conjunt o per separat: quina significació té a Bruixa de dol *la utilització del símbol de la bruixa, primerament entès com a arquetip infantil, (presentat amb escombra i tot), per a explicitar la condició de marginalitat atàvica de la dona; la dimensió d'aquest símbol, que té a veure amb la trangressió, amb el cant individual i solidari adreçat a l'alliberament de la dona.*

Cadascun d'aquests dos aspectes s'avaluarà amb 1 punt.

Si l'alumne/a complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb referències a alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és tanmateix pertinent, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 2 punts.

18. PAU 2009 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció B)

3) Comenteu aquest poema del volum *Bruixa de dol*, de Maria-Mercè Marçal. Tingueu en compte, sobretot, els aspectes següents (no cal tractar-los per separat ni en el mateix ordre):

a) el tema fonamental del poema i com es desenvolupa;
b) la imatge que es projecta del «jo» poètic al llarg del poema i com cal interpretar-la;
c) l'anàlisi mètrica.

[3 punts pel contingut; 2 punts per la capacitat d'argumentació i anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

BRIDA

A la fira dels Folls
jo hi aniria.
Vindria qui sap d'on
—i ningú no ho sabria—
amb els llavis oscats
de molta vida,

traginer de cançons
en cavall sense brida.

Quin esquer se m'arrapa
a la geniva?
Amor, estel amarg
a la deriva,
em fa senyals: jo vaig
per l'altra riba,

traginer de cançons
en cavall sense brida.

Cadenes són presons
i jo en fugia
pel call dels bandolers
a trenc de dia.
A la fira dels Folls
jo hi aniria

traginer de cançons
en cavall sense brida.

Els tres punts corresponents al comentari de contingut es poden assignar si l'alumne/a tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes (a raó d'1 punt per cadascun d'ells), és a dir si:

a) demostra que ha entès que aquest poema, el darrer de la secció «Foc de pales», és una cant a la llibertat personal més absoluta, una llibertat sense cap mena de trava, que rebutja les pautes socials i els convencionalismes. Tot suggerit a través d'una sèrie d'imatges amb un component fantasiós i oníric que lliga, si es vol, amb la poesia de Papasseit i amb una certa ambientació que suggereix la llibertat i el risc dels bandolers. Les diferents imatges suggereixen aquest desig de llibertat: la mateixa «fira dels Folls», com a personatges sense lligams, ningú sabria el seu origen, l'amor ja no li és cap ham que l'atrapi perquè «vaig per l'altra riba», fuig de les «cadenes» «pel call dels bandolers» a l'albada...

b) és capaç d'explicar que el jo poètic d'aquest poema es mostra com una persona errant, «un traginer de cançons» —poeta, en definitiva— que volta lliurement sense lligams de cap classe. Cavalca un «cavall sense brida», és a dir desbocat, sense regnes perquè ningú governi el seu destí —deixant-se dur per l'atzar, si es vol. El jo poètic es presenta també com algú que ha viscut i estimat intensament perquè du «els llavis oscats de molta vida»; però l'amor ja no representa un lligam, ni un esquer que el pugui atrapar, perquè va «per l'altra riba» sense fer cas dels seus senyals. L'amor és vist com «un estel amarg a la deriva».

c) demostra que la mètrica del text segueix pautes pròpies de la poesia popular, amb estrofes de sis versos que combinen hexasíl·labs amb tetrasíl·labs més una tornada de dos que es repeteix tres vegades; rima assonant amb esquema 6- 4a 6- 6a 6- 4a.

Si l'alumne/a desenvolupa de manera correcta i coherent alguna qüestió no explicitada estrictament en els enunciats, però que hi és tanmateix pertinent, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que aquest es comptarà dins els 3 punts assignats all contingut de la resposta

19. PAU 2009 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 1 (Opció A)

OPCIÓ A

1) A partir de les següents paraules de Maria-Mercè Marçal a propòsit del seu llibre *Bruixa de dol*, expliqueu com i en què es reflecteix l'univers femení al llarg del llibre, la reivindicació que s'hi fa de la «bruixa» i la que es fa de la solitud.

«Com a coses noves esmentaria una rauca ['so aspre'] molt més conscient de la meva veu com a dona, en el sentit individual i col·lectiu de la paraula, l'aparició del binomi bruixa-lluna, la dona solidària amb les altres dones i al mateix temps, amb l'assumpció de la pròpia solitud com a condició indispensable per a l'existència com a individu autònom, com a "peix sense bicicleta"...»
[3 punts]

L'alumne/a ha de desenvolupar el tema a partir de les paraules de Maria-Mercè Marçal i de la lectura que hagi fet del llibre. Hauria de plantejar, juntes o per separat, les tres qüestions següents (a 1 punt per qüestió):

a) la reflexió i la reivindicació femenina com a un dels eixos temàtics del llibre. Des de l'assumpció del compromís individual a la reivindicació d'un nosaltres femení; la imatge d'una dona solidària amb les altres dones, amb la reivindicació de la feminitat. (Aquí no s'exigirà però es pot valorar molt positivament que esmentin com a exemples alguns poemes com «Avui les fades i les bruixes s'estimen», «Vuit de març»...)

b) la utilització de la figura de la bruixa i la lluna com a símbols de la dona. Una dona tradicionalment marginada, que reivindica la seva individualitat, la seva llibertat plena i el seu paper actiu dins la societat. Una lluna com a imatge plena de la feminitat, amb llum pròpia.

c) la reivindicació de la solitud, vista no com un fet negatiu sinó com una condició bàsica per a poder viure amb plenitud; la dona que ja no ha de dependre d'un home.

Si l'alumne/a complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és tanmateix pertinent, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts.

20. PAU 2009 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

1) En el poemari *Bruixa de dol* de la poeta Maria-Mercè Marçal trobem tota una sèrie d'elements simbòlics referits a un univers bàsicament femení que es van repetint i matisant en els diferents poemes. Expliqueu els principals símbols que es refereixen a aquest univers i quina és la imatge de feminitat que s'hi projecta.
[3 punts]

En primer lloc, l'alumne/a ha d'analitzar els principals elements simbòlics que apareixen en el llibre i que fan referència a l'univers femení (2 punts), com ara:

a) La bruixa, com a element més significatiu que lliga d'una banda amb un univers màgic i infantil, però de l'altra amb la idea de la dona proscrita a qui s'ha negat el seu paper en la societat i la cultura. El símbol de la dona rebel i solitària que lluita des de la marginalitat per reivindicar la seva existència i la seva individualitat. Representa la reivindicació de la seducció i la voluntat de viure la plenitud de la llibertat i l'amor.

b) La lluna, símbol o imatge lligada tradicionalment a un univers propi de la feminitat. Definida en oposició al sol, identificat amb l'element masculí. La lluna lligada a la natura i la nit, també al misteri i a la irracionalitat —en contraposició a la racionalitat diürna—; però es tracta d'una lluna en plenitud, amb llum pròpia, que brilla per ella mateixa, senyora de la nit, còmplice de l'amor...

c) Altres símbols: la fada, també lligada a l'univers màgic i infantil que suggereix una imatge més amable que la de la bruixa, la imatge d'una dona integrada en oposició a la rebel·lia de la bruixa, però que s'acabarà «estimant» amb aquesta —representaran la diversitat de les dones— i sortint al carrer amb una sola veu; la sal, l'aigua, etc.

En segon lloc, l'alumne/a ha de comentar la imatge de feminitat projectada en aquests símbols (comentari que pot sortir a mesura que ha anat explicant els símbols), en el sentit que, el llibre reivindica la veu femenina, la seva existència com a individu autònom, que vol viure la seva condició de dona amb total llibertat i plenitud; en definitiva, una actitud de rebel·lia contra les imatges imposades per un univers masculí. També hi ha la reivindicació de la solidaritat entre les dones –en poemes com «Vuit de març», «Avui les fades i les bruixes s'estimen»

Si l'alumne/a complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és tanmateix pertinent, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts.

21. PAU 2008 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 2 (Opció B)

Pregunta 2
La pregunta val 2 punts. Es demana una explicació breu de la qüestió que s'hi formula, que és prou concreta. El que es valora, doncs, és l'adequació de la resposta a la pregunta plantejada. No es tracta de desenvolupar un tema general a partir de la qüestió formulada.

22. PAU 2008 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 2 (Opció B)

Pregunta 2
La pregunta val 2 punts. Es demana una explicació breu de la qüestió que s'hi formula, que és prou concreta. El que es valora, doncs, és l'adequació de la resposta a la pregunta plantejada. No es tracta de desenvolupar un tema general a partir de la qüestió formulada.

23. PAU 2008 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció A)

Pregunta 3

El comentari de text es valora amb 5 punts, distribuïts de la següent manera: 3 per a l'avaluació dels continguts, i 2 pels aspectes metodològics del comentari.

–Avaluació dels continguts (3 punts): el comentari de l'alumne/a no cal que se centri exclusivament en els aspectes assenyalats en l'enunciat, però els ha de tenir en compte; per tant, cada un d'aquests que no trobi resposta en el desenvolupament de l'alumne no sumarà la puntuació que li correspon. Això no obstant, si desenvolupa correctament i de manera coherent algun altre aspecte del text proposat, no indicat expressament en l'enunciat, per aquest concepte se li pot assignar fins a 1 punt, sense sobrepassar mai la puntuació de 3 punts.

–Aspectes metodològics del comentari (2 punts): es tracta d'avaluar la capacitat d'argumentació, l'ordenació de les idees, la coherència del discurs, la capacitat expressiva que demostri l'alumne/a i, en general, els aspectes propis de la redacció.

Un dels dos punts s'assigna al que és pròpiament metodologia de comentari (capacitat d'anàlisi del text, saber-ne extreure idees de manera argumentada i no servir-se'n com a pretext). No cal valorar negativament una estructuració de caràcter escolar (localització, determinació del tema, divisió en parts, etc.), però tampoc exigir-la. El que s'ha de valorar negativament és que prescindeixi de comentar pròpiament el text i es limiti a prendre'l com a pretext per a una acumulació innecessària d'idees o teories, encara que no siguin incorrectes si ens referíssim a d'altres fragments de l'obra o a l'obra en general.

L'altre punt s'assigna als aspectes de redacció del comentari: la fluïdesa del llenguatge, l'adequació del vocabulari, la claredat en la redacció i la puntuació.

No cal una nota específica per a cada un d'aquests dos aspectes. Les indicacions anteriors no són més que una pauta, que el corrector sabrà utilitzar prou per a establir la puntuació entre zero i dos punts.

Reducció per errors de llengua

De la nota global de l'exercici es pot deduir 1 punt si es detecten errors ortogràfics o gramaticals d'una certa entitat. No es tracta de deduir un determinat valor (0,1; 0,2...) per error, ni de sumar deduccions per la repetició d'un mateix error, sinó que la reducció ha de respondre a una valoració global dels errors comesos.

Com a pauta, es deduirà un punt si a l'examen hi ha errors greus de manera reiterada: b/v, h, frases agramaticals, barbarismes flagrants, greus problemes de puntuació...). Es deduirà mig punt si conté menys errors greus (fins a quatre o cinc) o si els que hi ha no es consideren tan greus (dièresis, determinats errors en l'ús dels relatius i dels pronoms febles, construccions dubtoses...). La suma de pocs errors greus i d'alguns errors lleus es penalitzarà amb un punt. No es descomptarà puntuació si s'adverteixen errors atribuïbles a lapsus o per la presència de poques errades lleus.

Si els errors d'aquest tipus fossin molt greus, o quantiosos, o impliquessin dificultats greus de comprensió, la reducció de la nota global pot arribar als 2 punts.

Quan s'apliqui una reducció de nota per aquests motius, s'assenyalarà al capdavall de la graella de puntuació dels exercicis.

Pautes de correcció de la prova